

УДК 373.2+373.3].046(082)
ББК 74.10+74.20я43
А-43

Рецензенти:

Лабунець В.М., доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету;
Бахмат Н.В., доктор педагогічних наук, доцент, заступник декана педагогічного факультету з наукової роботи та інформатизації освітнього процесу;
Миронова С.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти.

Відповідальний секретар:

Демчик К. І., кандидат педагогічних наук, старший викладач

Редакційна колегія:

Бабюк Т.Й., кандидат педагогічних наук, доцент;
Демчик К.І., кандидат педагогічних наук, старший викладач;
Каньоса Н.Г., кандидат психологічних наук, доцент.

А-43 **Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2018. 290 с.**

ISBN 978-966-8063-81-9

У збірнику вміщено матеріали, які стали результатом науково-дослідної та пошукової діяльності науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів закладів загальної середньої освіти спеціалізованих навчальних закладів. Автори статей досліджують: проблеми наступності в умовах підготовки дітей п'ятирічного віку до навчання у початковій школі; наступність у дошкільній і початковій освіті в педагогічній теорії та практиці; проблеми підготовки педагога, здатного забезпечити наступність в умовах модернізації дошкільної і початкової освіти; психолого-педагогічні умови наступності в процесі навчання та виховання дошкільників та молодших школярів; наступність між дошкільною і початковою ланками освіти в умовах інклюзії.

УДК 373.2+373.3].046(082)
ББК 74.10+74.20я43

Рекомендовано до друку вченою радою
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана
Огієнка Протокол № 5 від 30.05.2018 р.

© Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка, 2018

ISBN 978-966-8063-81-9

Новик І. М.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
Київський університет імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна)

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ П'ЯТИРІЧНОГО ВІКУ ЯК УМОВА ЇХ ПІДГОТОВКИ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Трансформації, що відбуваються в освіті зумовлюють розвиток у дітей критичного мислення, вміння працювати в команді, здобувати та застосувати на практиці одержані знання і вміння. З метою отримання такого результату, навчання для учнів має бути цікавим, евристичним, інноваційним, що підтримуватиме пізнавальний інтерес впродовж всього шкільного навчання.

Нова українська школа працює на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти, що максимально намагається врахувати здібності, потреби та інтереси кожної дитини [4]. Підтримуємо думку Г. Іванюк, яка зазначає, що «на всіх рівнях змісту освіти пріоритети віддані інтересам особистості» [3, с. 31], а «доступ до якісної освіти визначається врахування освітніх інтересів, потреб школяра, соціуму загалом» [3, с. 284].

Наукові розвідки цілої плеяди вчених присвячено проблемі сутності пізнавальних інтересів у структурі особистості (Б. Ананьєва, Л. Божович, О. Дусавицького, Є. Ільїна, О. Леонтєва, М. Семенова, Г. Щукіної); формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного, молодшого та підліткового віку розкрито у дослідженнях Є. Баранової, Н. Бібік, В. Бузько, І. Вікторенко, П. Гальперіна, Г. Люблінської, Т. Хомуленко, О. Шукалової.

Вченими (Н. Беляєва, В. Бондаревський, В. Кобаль, В. Поліщук, С. Шустваль) розглянуто пізнавальний інтерес як джерело формування ключової компетентності «вміння вчитися», що підвищує інтенсивність інтелектуальної діяльності, спрямовує їхню увагу, дає змогу підвищити якість засвоєння знань, їх функціональність. Заохочення дітей п'ятирічного віку до навчання, пізнання навколишнього світу зумовлює необхідність підготовки майбутніх педагогів до розвитку пізнавальних інтересів дітей.

Значущим для нашого дослідження є науковий доробок учених, які мають безпосереднє відношення до вивчення особливостей становлення пізнавальних інтересів у структурі загальної здатності до навчання, а саме:

особливості навчально-пізнавальної діяльності учнів (Л. Виготський, Л. Назарець, О. Обухова, І. Сапронов, Е. Стоунс, Н. Талізіна, Т. Форостюк, С. Шустваль; навчально-пізнавальної активності (Н. Бібік, В. Бондар, М. Вашуленко, С. Гончаренко, В. Давидов, О. Дусавицький, Д. Ельконін, С. Коробко, І. Новик, О. Савченко, І. Якиманська), оскільки це, на нашу думку, відкриває нові можливості для вивчення проблеми впливу пізнавальних інтересів на становлення дітей п'ятирічного віку як суб'єктів навчання.

Характеризуючи багатосторонній інтерес дітей, Й. Гербарт розглядав шість його різновидів. Він вимагав організації навчання таким чином, щоб воно «збуджувало прагнення до спостереження (емпіричний інтерес), стимулювало роздуми (розумово-споглядальний інтерес), виховувало смак до прекрасного (естетичний інтерес), викликало симпатію в дітей («симпатичний інтерес»), розвивало почуття громадянськості (соціальний інтерес), формувало релігійний настрій (релігійний інтерес)» [2, с. 31].

На думку Н. Бібік, завдання педагога полягає в тому, щоби сформувати у дітей пізнавальний інтерес як провідний мотив навчальної діяльності, який необхідно підтримувати в режимі домінування над другорядними мотивами (обов'язок, досягнення, престиж), бо він має низку переваг перед ними, що проявляються в ситуаціях, коли учень прагне вдосконалювати свою пізнавальну діяльність [1].

Доцільно зазначити, що пізнавальний інтерес характеризуємо як прагнення дитини пізнавати нове, з'ясувати незрозуміле про якості, властивості предметів, явищ дійсності, бажання вникнути в їх сутність, знайти існуючі між ними зв'язки та відношення.

Пізнавальні інтереси дітей розглядаємо з двох позицій: спонукання інтересу до навчальної діяльності з метою підвищення мотивації та активної роботи; розвиток наявних, індивідуалізованих інтересів і формування нових.

Дослідження Н. Бібік, Л. Лохвицької, Н. Морозової, О. Савченко підтверджують, що формування пізнавальних інтересів є однією з важливих ознак готовності дитини до шкільного навчання. Вважаємо, що без вивчення педагогом пізнавальних інтересів дітей як суб'єктів навчальної діяльності, неможливо виховати людину, здатну до постійної самоосвіти та саморозвитку, самостійної діяльності на подальших етапах свого життя.

Враховуючи вищезазначене, нами було розроблено програму діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів 6–7 річних учнів у процесі їх підготовки та навчання у першому класі [5]. Сутність супроводу полягає в тому, щоб виявити стан розвитку пізнавальних інтересів дітей, допомогти максимально використати можливості педагогічного середовища, одночасно адаптувати їхні індивідуальні особливості до умов шкільної життєдіяльності. Конкретні завдання діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів визначаються з урахуванням життєдіяльності дітей на різних етапах навчання у межах закладу дошкільної освіти і початкової школи. З огляду на це виділяємо два цикли діагностичного супроводу: діагностичний супровід розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку (5-6 років); діагностичний супровід розвитку пізнавальних інтересів першокласників. Закінчення цього етапу пов'язуємо із виявленням у більшості учнів якостей, характерних для молодшого шкільного віку.

Цикл 1. Діагностичний супровід починається під час першої зустрічі з майбутнім учнем. На нашу думку, батьків треба переконати, що готовність дитини до навчання в школі розглядається, насамперед, як загальна готовність, яка охоплює фізичну (фізична працездатність, розвиненість рухових навичок і якостей, особливо тонких координацій, що покладені в основу оволодіння графікою письма), особисту (довільність поведінки, сформованість спілкування, самооцінки, мотивації навчання), інтелектуальну готовність (розвиток образного мислення, уяви, творчості, а також основ словесно-логічного мислення). Навички читання, лічби і письма не входять до обов'язкових, але, якщо у дитини відсутній інтерес до навчання, а особливо пізнавальний інтерес до нових знань, уявлень, оточення, то не лише навчальна, але й ігрова, комунікативна, трудова діяльності будуть розвиватися частково.

Цикл 2. Завдання діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів шестирічного школяра й засоби його здійснення – діагностична та розвивальна діяльність вчителя – підлягають вимогам адаптації дитини до систематичного навчання та шкільного типу стосунків. Діагностичний супровід проводиться за програмою, яка охоплює системний перелік вікових та індивідуальних особливостей дитини, що характеризують пізнавальний інтерес першокласника.

Таким чином, вважаємо, що особлива увага має бути приділена дослідженню пізнавальних інтересів майбутніх першокласників, адже саме в цьому віці вони є пріоритетними у формуванні ціннісних мотивів навчальної діяльності, стійкою якістю особистості, що проявляються у зацікавленості та допитливості, прагненні до здобуття нових знань, набуття практичних умінь і навичок.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : монографія. Київ : Либідь, 1998. 199 с.
2. Гербарт И. Ф. Избранные педагогические сочинения. Москва : Изд-во Наркомпроса РСФСР, 1940. Т. 1. 292 с.
3. Іванюк Г. І. Соціально-педагогічні засади розвитку сільської школи в Україні (друга половина 50-х – 90-ті рр. ХХ століття) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Іванюк Ганна Іванівна ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2014. 590 с.
4. Концепція загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 22.03.18).
5. Новик І. М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук; Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2016. 318 с.

УДК 37.015.31:7373.2+373.3

Олійник Н.А.
*викладач кафедри теорії та методики мистецтва
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
(Хмельницький, Україна)*

НАСТУПНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Основою процесу естетичного виховання є спільна діяльність педагога і дитини, спрямована на розвиток у неї здібностей до сприймання прекрасного, мистецьких цінностей і продуктивної діяльності. До загальних умов естетичного виховання належать: відповідно організоване середовище,